

Boekbespreking

Er gaat niets boven vinyl

André Nuchelmans

Haagsma, R. (2013)
Passion for vinyl: a tribute to all who dig the groove.
 Haarlem: Record Industry.
 Prijs: € 27,99

Halverwege de jaren negentig van de vorige eeuw had het er alle schijn van dat de laatste vinylplaat geperst zou worden in de vinyl-fabriek van Sony in Haarlem. De cd had het vinyl zo goed als van de markt gedrukt. Slechts een klein aantal fanatici kocht nieuwe albums nog op vinyl, als ze al in die vorm verschenen. De meeste platen-zaken hadden helemaal geen lp's meer in hun assortiment, of hadden ze ergens in een hoekje verstopt. Reden genoeg voor Sony om de stekker uit de vinylfabriek te trekken. Een van de vaste klanten was Ton Vermeulen, die voor zijn dancelabel jaarlijks tussen de 150.000 en 200.000 platen bij de Sonyfabriek bestelde. Aanvankelijk stapte hij over naar de EMI-fabriek in het Verenigd Koninkrijk, maar het plaatsen van een bestelling daar bleek een hoop werk met zich mee te brengen. Deze ervaring bracht hem op het idee de vinylperserij in Haarlem over te nemen. Op 1 juni 1998 was het zover en werd Vermeulen eigenaar van de fabriek. Onder de toepasselijke nieuwe naam Record Industry ging de perserij verder. Dat is inmiddels vijftien jaar geleden en om dat te vieren verscheen eind vorig jaar *Passion for vinyl*.

Herinteresse in vinyl

Alhoewel de kern van het boek bestaat uit interviews met vinyl-verzamelaars, is er in het slot-hoofdstuk ruimte voor een korte geschiedenis van de fabriek. Die werd eind jaren vijftig door het Nederlandse Artone-label opgericht en kwam vervolgens in handen van de Amerikaanse platenmaatschappij CBS. Toen CBS opging in Sony, verhuisde de platenfabriek mee. Dit hoofdstuk geeft bovendien een goed beeld van de ontwikke-

lingen op de muziekmarkt. Op het moment dat Ton Vermeulen de fabriek overnam, moest het dieptepunt in de verkoop van vinyl nog komen, dus de begintijd was moeilijk. Dankzij een overeenkomst met Sony, dat zich verplichtte al zijn vinyl in Haarlem te bestellen, was Vermeulen verzekerd van een basisafname, waardoor hij de eerste jaren het hoofd boven water kon houden. Sinds een paar jaar is de verkoop van vinyl aangetrokken, terwijl die van de cd nog blijft dalen. Dat merkte ook Record Industry: tussen 2010 en 2014 steeg de productie daar van 2,8 miljoen naar 4 miljoen vinylplaten, die wereldwijd afgezet werden.

Vermeulen heeft slim ingespeeld op de herinteresse in vinyl door in 2008 samen met de Nederlandse distributeur Bertus het *reissuelabel* Music on Vinyl op te zetten. Het label brengt de klassiekers uit de Sonycatalogus opnieuw uit op vinyl, en voor sommige titels uit de jaren negentig is het zelfs de eerste keer dat ze op vinyl verschijnen.

Beter geluid en meer gevoel

De ondertitel van het boek geeft precies aan voor wie de publicatie bedoeld is: iedereen die de vinylplaat een warm hart toedraagt en dus diegenen die ervoor gezorgd hebben dat Record Industry nog steeds bestaat. Robert Haagsma, die al eerder over Nederlandse platenverzamelaars schreef in *Vinylfanaten* (2006), interviewde een aantal Nederlandse en buitenlandse verzamelaars van vinyl. Daaruit kwam een overkoepelend kenmerk naar boven: passie. Een titel voor het boek was dan ook gauw gevonden.

Haagsma interviewde een keur aan vinyldepten. De meesten zijn

André Nuchelmansis redacteur van *Boekman*

op de een of andere manier bij de muziekindustrie betrokken: artiesten, eigenaren van platen-zaken, dj's en labeleigenaars. Sommigen hebben het vinyl nooit in de steek gelaten, anderen zijn na een korte overstap naar de cd weer terug bij hun oude liefde. Over een ding zijn ze het allemaal eens: er gaat niets boven vinyl. Het boek zal dan ook vooral goed in de smaak vallen bij andere vinyl liefhebbers. Het water zal hun in de mond lopen bij de beschrijvingen van collecties en bijzondere uitgaven in het bezit van de geïnterviewden. Een veel-gehoorde reden om vinyl te prefereren is de geluidskwaliteit. Die moet op vinyl aanmerkelijk beter zijn dan op cd, al zal dat voor een belangrijk deel op het conto van de hoogwaardige audio-apparatuur geschreven moeten worden, waar deze verzamelaars – muziekliefhebbers als ze zijn – vaak over beschikken.

Daarnaast speelt het bezit van de fysieke geluidsdrager een belangrijke rol. Meer dan eens is te lezen dat digitale bestanden en cd's geen gevoelswaarde hebben. Je kunt bestanden niet vastpakken, niet bekijken. Voor zowel de cd als het digitale bestand geldt dat het ritueel van het opzetten en omdraaien van de plaat ontbreekt. Veel geïnterviewden hebben ook wel cd's en digitale bestanden, maar als ze echt willen luisteren wordt het vinyl uit de kast getrokken. Ook de hoes speelt een belangrijke rol. Deze biedt de vormgever veel meer mogelijkheden dan het cd-doosje, om over digitale bestanden nog maar te zwijgen. De reguliere Spotifygebruiker zal zichzelf niet snel herkennen in de muziekliefhebbers zoals die door Haagsma geportretteerd worden. Toen Haagsma *Vinylfanaten* schreef,

stond de muziekindustrie nog afwachtend en zelfs vijandig tegenover het digitaal verspreiden van muziek, en van streaming-audiodiensten als Spotify of Deezer was nog geen sprake. Toch lijken recente ontwikkelingen in het digitale aanbod van muziek geen invloed op de vinylfanaat te hebben of het moet zijn dat die nog meer in zijn voorkeur bevestigd wordt. Uit beide boeken komt een muziekliefhebber naar voren die zich onderscheidt van de reguliere luisteraar doordat hij buitengewoon geniet van zijn hobby en de muziek en vormgeving bovengemiddeld waardeert. Het begrip 'liefde' volstaat hier niet, 'passie' komt dichterbij in de buurt. Zodra het woord 'vinyl' valt, barst er een spraakwaterval los. Elke geïnterviewde heeft zijn eerste aankoop paraat en kan precies vertellen wat er in de kast staat, zelfs als zijn collectie de 10.000 exemplaren overstijgt. Zo uiteenlopend als de muziekvoorkeuren zijn, zo stellig zijn de verzamelaars het eens over de voorkeur voor het vinyl, en dan het liefst zo veel mogelijk.

Deze voorkeur voor bezit staat haaks op de trend van cultuurconsumptie zoals die in *Boekman 97, De Staat van Cultuur*, en in de Cultuurindex Nederland naar voren kwam. Alle ontwikkelingen wijzen erop dat de moderne cultuurconsument veel meer hecht aan toegang tot dan aan bezit van. Uit de portretten in *Passion for vinyl* komt echter naar voren dat de vinylverzamelaar geen gewone muziekgebruiker is. Zijn voorkeur voor de vinylplaat lijkt zelfs eerder een manier om zich te onderscheiden van de reguliere luisteraar, die vooral voor het gemak en zo min mogelijk fysieke ballast gaat. Als iemand vertelt vinyl te verzamelen,

dan weet je dat je met een serieuze muziekliefhebber te maken hebt en niet met een doorsneeluisteraar. Het feit dat er ook een aanwas van vinylverzamelaars is onder de jongere generaties die met de cd en digitale bestanden zijn opgegroeid, geeft aan dat hier niet alleen sprake is van nostalgie. Deze ontwikkeling geeft producenten als Record Industry bovendien de zekerheid dat hun afnemers geen uitstervende soort zijn en dat het vinyl, wellicht nog meer dan de cd, van een toekomst verzekerd is.